

GALERIJA ARS Dr. Milko Mikola: Rdeče nasilje

"Zgodovina ni enkrat za vselej napisana"

Mohorjevi družbi iz Celja in Gorice sta v ponedeljek, 11. marca, organizirali v galeriji Ars na Travniku v Gorici zelo zanimiv in dobro obiskan kulturni večer. Na njem je zgodovinar z bogatim strokovnim znanjem in eden najboljših poznavalcev povojne represije v Sloveniji, dr. Milko Mikola, predstavil sintezo svojega življenjskega dela, monografijo *"Rdeče nasilje. Represija v Sloveniji po letu 1945"*, ki je izšla pred nekaj meseci pri Celjski Mohorjevi. Zgodovinska študija je napisana po strogih znanstvenih kriterijih in temelji na arhivskih dokumentih. Gre za celovit pregled nasilja, ki ga je komunistična oblast v Sloveniji po letu 1945 izvajala nad svojimi dejanskimi in domnevnimi ali potencialnimi nasprotniki. V njej avtor obravnava najhujše kršitve temeljnih človekovih pravic in svoboščin, kot so množični izvensodni poboji, koncentracijska in delovna taborišča za nasprotnike režima, množični izgoni prebivalstva, nasilne razlastitve, politični procesi proti "notranjim sovražnikom", zatiranje vere itd. Dr. Mikola se je za dragoceni arhivskimi dokumenti srečal konec 80. let prejšnjega stoletja; "z njimi ne samo dela, temveč jih tudi raziskuje in opisuje", je povedal mag. Renato

Podbersič ml., ki se je na večeru pogovarjal z uglednim gostom. Leta 2005 je Mikola postal prvi vodja novoustanovljenega Sektorja za popravilo krivic na Ministrstvu za pravosodje RS. Spomladi 2008 se je omenjeni Sektor preimenoval v Študijski center za narodno spravo; prvi v. d. Centra je bil

delovnih taboriščih, izgonih prebivalstva in zaplembah premoženja itd. Z odzivi na knjigo nima slabih izkušenj, saj se je vedno držal tega, da je vse, kar napiše, utemeljeno na arhivskih dokumentih; ti so nastali pri organih, ki so omenjene krivice počenjali.

Zgodovina ni enkrat za vselej

Renato Podbersič in Milko Mikola

prav dr. Mikola. Odkar je upokojen, se posveča pisanju, izdal je že več študij. Knjiga *Rdeče nasilje* je zelo berljiva, javnost jo je dobro sprejela. Izšla je v nakladi 4.500 izvodov, kar 3.500 jih je že šlo v roke naročnikov, je povedal avtor. "Prvi v Sloveniji sem se loteval najbolj delikatnih tem", je dejal dr. Mikola, ki trdi, da pred njim ni nihče pisal in niti govoril o koncentracijskih in

napisana, vsaka generacija jo mora napisati na novo, jo dopolniti z novimi viri ali bistveno spremeniti, je dr. Mikola citiral eno ključnih misli Leopolda Rankeja, enega največjih zgodovinopiscev vseh časov. "Nič ni napisano za večne čase". Isto velja tudi za vso novejšo zgodovino. Kar je napisalo slovensko zgodovinopisje v drugi polovici prejšnjega stoletja, je dejansko "enostranska,

partijska interpretacija medvojnne in povojne zgodovine". Povsem "normalno je, da se zamolčane teme odpirajo, da se o njih spregovori". Kdor se s tem ne strinja, lahko to seveda ovrže, toda z argumenti!

Totalitarni sistem sicer ni bil ves čas enak, obdobja socializma ne moremo obravnavati enovito. Najhuje je bilo v letih 1945-1950, ko je bil politični sistem v Jugoslaviji "najtrši stalinizem v Evropi". V Sloveniji so se tedaj dogajali množični izvensodni poboji, koncentracijska in delovna taborišča, množične nasilne razlastitve premoženja, množični sodni procesi, izgoni prebivalstva itd.

Od konca junija do konca avgusta 1945 je bilo pred vojaškimi sodišči in pred sodišči narodne časti obsojenih iz političnih razlogov deset tisoč oseb! Do leta 1951 je to nasilje neposredno občutilo na svoji koži okrog sto tisoč ljudi. Od omenjenega leta dalje je Jugoslavija še naprej ostala totalitarna država z režimom, ki pa ni več izvajal takšne represije kot prej. Na jugoslovanskem nivoju je bil že med vojno zgrajen popoln aparat za obračunavanje z nasprotniki komunistične revolucije. Od

maja do konca avgusta 1945 so v operaciji *Čiščenje* potekali množični poboji; "takrat je Slovenija ne le izstopila iz Evrope, ampak iz civilizacije". Še azijska divja nomadska ljudstva niso pustila za seboj takih zločinov, je zatrdil zgodovinar. "Oblast je lahko počela, kar je želela. To je bil državni teror, ki so ga izvajale državne institucije", ki so v dokumentih pustile sledi. / DD